

KOMMUNALT SKATTESLÖSERI

Om skattehöjningar, effektivitet och kommunala
prioriteringar

Facebook: facebook.com/kristdemokraterna
Instagram: [@kristdemokraterna](https://instagram.com/kristdemokraterna), [@buschebba](https://instagram.com/buschebba)
Twitter: [@kdriks](https://twitter.com/kdriks), [@BuschEbba](https://twitter.com/BuschEbba)
Webbplats: www.kristdemokraterna.se
E-post: info@kristdemokraterna.se

Förord

Skattehöjningar tycks ha blivit den kommunala patentlösningen när det saknas pengar. Så borde det inte vara. Kommunpolitiker och tjänstemän måste vända på varje befintlig skattekrona innan man höjer skatten. I den processen måste man ifrågasätta om all verksamhet verkligen tillhör kärnuppgiften, och om så är fallet, hur kostnadseffektiv den är.

Gör man inte det uppstår lätt ett slöseri med skattemedel. Skattemedel som skulle kunna användas till kärnuppgifterna går till annat och medborgarna får sämre valuta för sina skattepengar.

Slöseriet kan i huvudsak delas in i två kategorier: felaktiga prioriteringar och bristande effektivitet. I den första kategorin återfinns ett antal kommuner som har ambitioner utöver sitt huvuduppdrag i framför allt vård, skola och omsorg. Man bygger stora äventyrsbad, multiarenor och andra attraktioner som dels tränger undan privat företagande och dels äventyrar den kommunala ekonomin.

Det handlar inte sällan om en slags mellankommunal tävlan. Ett äventyrsbad eller en arena ska sätta kommunen på kartan och locka besökare. Det är feltänkt. Kommuner som önskar tillväxt ska tävla genom låga skatter, en bra skola, bra äldreomsorg och goda villkor för företagen. Inte genom nästa stora projekt för att ”sätta kommunen på kartan”.

Den socialdemokratiske ministern Gustav Möller sa en gång att varje förslösad skattekrona är en stöld från folket. Kristdemokraterna håller med. Varje kommunal skattekrona som inte spenderas effektivt inom vården, omsorgen eller skolan är ett välfärdssvek. Det behöver vi sätta stopp för.

Skatterna ska gå till god vård, bra skola och en äldreomsorg våra äldre kan lita på. Fungerar dessa saker väl bör man fråga sig om skatten inte bör sänkas så att fler har jobb och fler kan få pengarna att räcka till i vardagen – en välfärd nog så viktig som den offentliga.

Bakgrund

Kommunalskattesatserna stiger i Sverige. Bara sedan millenniumskiftet har kommunalskatten ökat med nära 2 kr.¹ Under 2016-2017 nådde kommunalskatten en ny rekordhög nivå. Nära en tredjedel (32,12 procent) av medborgarnas inkomst gick då till att finansiera kommuner och landsting. Trots det väntas verksamheterna gå med underskott framöver och Sveriges kommuner och landsting (SKL) varnar för att underskotten kan uppgå till hela 59 miljarder kronor fram till 2021. SKL beräknar därför att skatterna behöver höjas med över 2 kr för att täcka behoven.²

I den stora skattereformen på 90-talet var utgångspunkten att den genomsnittliga kommunalskatten skulle vara 30 procent³. Den nivån tangerades först under tidigt 2000-tal. Sedan har skatten successivt överstigit målet allt mer. Höga kommunalskatter är ett stort problem.

Kommunalskatten är lika oavsett inkomst. En skatthöjning slår därmed hårt mot de med lägst inkomster. Skatthöjningarna påverkar även statens utgifter negativt. Dessutom kan skatthöjningar som sker samtidigt som upplevelsen av kvaliteten i kommunala ansvarsområden minskar, riskera att mynna ut i missnöje och försämrad tillit till förmågan att ge välfärd åt invånarna.

Samtidigt som detta sker ges återkommande rapporter om politiker, som med storslagna drömmar, förverkligar det ena lyxprojektet efter det andra. Stora äventyrsbad, multiarenor, attraktioner och kommunala byggen som ska bli nästa stora händelse i kommunen. I dessa fall går det att starkt ifrågasätta förmågan att prioritera kärnuppgifterna - vård, skola och omsorg. Dessutom tycks det finnas en generell effektiviseringspotential i kommunerna.

ESO-rapporten ”Mer än tur i struktur” kommer fram till att kommunerna har en effektiviseringspotential av verksamheten på 10 till 15 procent⁴. Det skulle innebära ca 23 miljarder kronor i direkta besparingar, enbart med effektivare verksamheter med bibehållen eller till och med väsentligt bättre kvalitet. Skattebetalarnas förening visade på påtagliga besparingsmöjligheter redan 2005 och Skolverket likaså 2013, enligt samma rapport.

Det verkar alltså föreligga ett betydande onödigt slöseri av skattemedel i Sveriges 290 kommuner och 21 landsting. Tyvärr verkar dock politikerna hellre höja skatten för att täcka underskott och fylla sin stora konsumtionsvilja, än att effektivisera verksamheterna. Men med långsiktigt stigande kommunalskatter är det att betrakta som en omöjlighet att fortsätta i nuvarande hjulspår.

Kristdemokraterna anser att utvecklingen är ohållbar. Det måste till strukturella reformer för att stoppa utvecklingen. I denna rapport presenterar vi möjligheterna till effektiviseringar, ger

¹ SCB. SCB Medelskattesatser hela riket. 2017. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/kommunalskatterna/pong/tabell-och-diagram/medelskattesatser-hela-riket/>

² SKL. *Om kommunernas och landstingens ekonomi*. SKL Ekonomirapporten. Oktober 2017.

³ Hapalí, Mikael. Skattekraft och skattesats- var sak på sin plats?. SACO 2008.

⁴ Arnek, Magnus., Melin, Tore & Norrlid, Anders. Mer än tur i struktur – en ESO-rapport om kommunal effektivitet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2016:6.

en bild av skatteslöseriet, möjligheterna till förändring och några av kristdemokraternas politiska förslag för att nå en bättre hushållning med skattebetalarnas pengar.

Kommunalt skatteslöseri

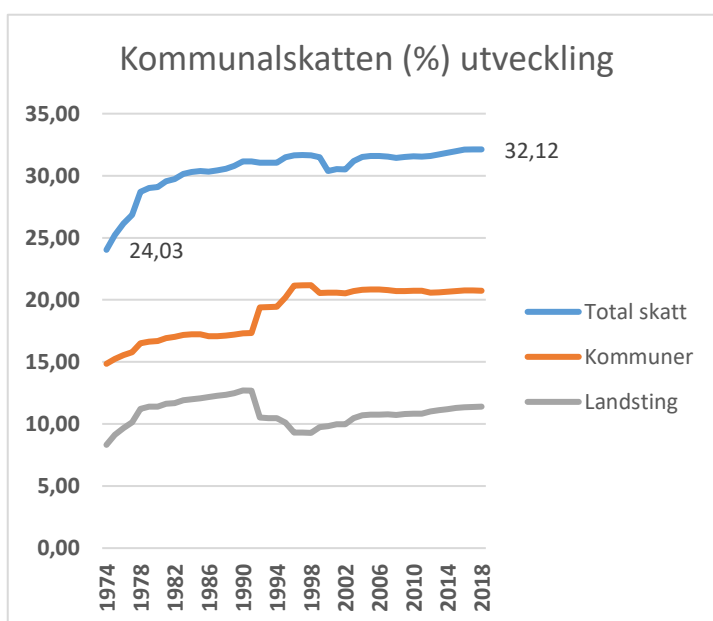
Kommunernas välfärdsuppdrag handlar om att tillgodose kommuninvånarnas behov av bland annat omsorg, utbildning, socialtjänst och den lokala infrastrukturen. Omkring 90 procent av verksamheten är tvingande för kommunerna⁵. En kommun kan alltså inte välja att *inte* tillgodose behovet av förskoleklasser, gymnasieskola eller äldreboendeplatser. Kommunerna kan däremot välja på vilket *sätt* de bedrivs, för att tillgodose dessa lagstadgade uppgifter. Sambandet mellan kostnaden för välfärden och kvaliteten är svagt eller obefintligt⁶. Därmed går det att konstatera att högre skatter inte är ett gott svar nog på välfärdens problem. Skattepengarna används inte effektivt och därför ökar inte kvaliteten i nog hög utsträckning. Att sänka skatten skulle kunna göras utan att för den delen sänka nivån på välfärdens kvalitet.

Kommunerna kan alltså välja hur mycket pengar de väljer att lägga på vardera uppgiften, oavsett om den är lagstadgad eller ej. De kan, inom vissa ramar, välja olika nivåer av personaltäthet och bestämma hur verksamheterna ska bedrivs, genom att endera göra det i egen kommunal regi eller genom att lägga ut verksamheten till privata aktörer.

De kan välja fritt mellan att bygga och driva ett badhus för 1000 miljoner kronor eller 300 miljoner kronor, välja att prioritera eller inte prioritera ett spektakulärt bygge av ett gymnasium, en äventyrspark, konserthus, museum eller multiarena för det lokala fotbollslaget. I och med detta uppstår viktiga prioriteringar, eftersom kommunen – likt de flesta verksamheter – har begränsat med pengar.

Kommuner och landsting kan dock avstå från dessa prioriteringar. Genom att höja kommunalskatten går det att täcka upp för de större kostnaderna eller för det underskott som kan uppstå på grund av bristfällig hushållning med skattemedel.

En kommun eller ett landsting kan alltså välja att 1) effektivisera verksamheterna 2) prioritera eller 3) höja skatten för att finansiera utgifter och projekt. En kombination av valen är också möjlig. Utvecklingen av kommunalskatten (*se figur 1*) talar dock för att många kommuner använder just skattehöjningar för att hantera underskott eller finansieringsbehov.

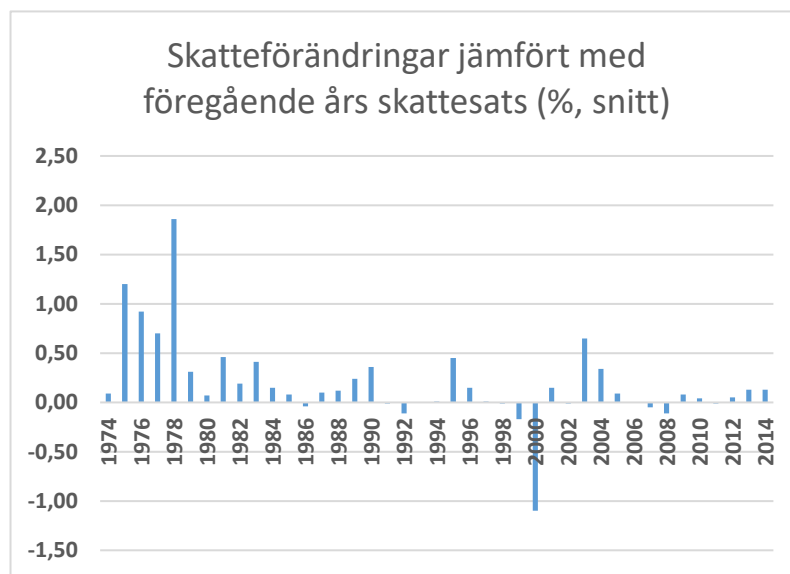
Figur 1: Kommunalskattens utveckling sedan 1974. Källa: SCB

⁵ Arnek, Magnus., Melin, Tore & Norrlid, Anders. Mer än tur i struktur – en ESO-rapport om kommunal effektivitet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2016:6.

⁶ Lagnerö, Martin. Produktivitetspotential för kommunalsektor. WSP Analys & Strategi, 2017.

Utvecklingen av skattehöjningarna har varit kraftiga långsiktigt. Men även i närtid har skatterna konsekvent höjts. Under 2000-talet har kommunalskatten höjts i över 70 procent av åren. Jämfört med år 2000 betalar invånarna nu 1,74 kr mer i skatt per hundralapp. Det föregicks också av en höjning under 1990-talet. Skattehöjningarna har drivits på av både kommuner och landsting. Största höjningarna under 2000-talet har landstingen gjort, vilket gör att de står för majoriteten av det ökade skattetrycket.⁷ I ett längre perspektiv är dock kommunerna ohotade ettor, delvis som en konsekvens av skatteväxlingar mellan kommuner och landsting⁸. Som tydliggörs i figur 2 nedan syns att skattehöjningarna dominerat sedan 1970-talet. Bara under enstaka år har skatten sänkts.

Kommuner och landsting står inför en rad utmaningar. Det beror till stor del av en försämrad skattekraft, vilket är följt av att andelen äldre och yngre icke förvärvsarbetande ökar. Dessa demografiska förändringar utgör tillsammans med ökad försörjningsbörda, på grund av migrationen, betydande svårigheter för kommuner och landsting⁹. Samtidigt har ökningen av kommunalskatten pågått under flera decennier, vilket pekar på andra underliggande strukturproblem. Brist på effektivitet i organisationen och prioriteringar av styrande politiker är problematiska.

Figur 2: Skatteförändringar per år för kommunala verksamheter sedan 1974

⁷ SCB. SCB Medelskattesatser hela riket. 2017. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finanser-for-den-kommunala-sektorn/kommunalskatterna/pong/tabell-och-diagram/medelskattesatser-hela-riket/>

⁸ Hapalí, Mikael. Skattekraft och skattesats- var sak på sin plats?. SACO 2008.

⁹ Lagnerö, Martin. Produktivitetspotential för kommunalsektor. WSP Analys & Strategi, 2017.

Brist på effektivitet

Kommunernas verksamhet omfattade 617 miljarder kronor under 2016. Kostnadsutvecklingen var 7,8 procent, vilket kan jämföras med ett snitt på 3,9 procent för åren efter 2010.¹⁰ Det är en betydande kostnadsutveckling som vida överskrider tillväxten i ekonomin under perioden.¹¹ Utvecklingen väntas dessutom bestå åren framöver. För att klara detta menar SKL att kommunerna måste jobba med effektiviseringar av verksamheten för att sluta finansieringsgapet.¹² Och att effektivisera är inte bara ett modeord. Trots betydande strukturella skillnader mellan kommuner visar forskningen att mångmiljardbelopp försvinner i kommunerna till följd av bristen på effektivitet* i kommunerna.

En effektivare verksamhet gör att samma kvalitet kan uppnås till en lägre kostnad. Effektiviseringen kan också utmynna i att välfärds kvaliteten ökar, utan att öka kostnaderna. Det gör att skattebetalarnas pengar tas omhand bättre och behovet av skattehöjningar minskar.

I ESO-rapporten ”Mer än tur i struktur” framkommer att det finns en effektiviseringspotential i kommunerna på upp mot 30 procent. När en annan modell¹³ används, som mer detaljerat tar hänsyn till kommunernas skillnader i förutsättningar, finns fortfarande effektiviseringspotential kvar på 15 procent. Slutsatserna från studien är att grundskolan skulle kunna spara uppåt 8 miljarder kronor, gymnasieskolan cirka 3 miljarder och äldreomsorgen ungefär 12 miljarder kronor. Sammantaget 23 miljarder kronor under 2014.¹⁴

I rapporten framkommer också att för varje procents effektivisering kan det göras en besparing på 6 miljarder kronor eller ny/bättre verksamhet motsvarande samma kostnad. Eftersom kommunernas omsättning vuxit sedan 2014 innebär det också att den totala effektivitetsvinsten sannolikt ökat och ökar över tid, eftersom få saker tyder på att kommunerna skyndsamt effektiviserat sig sedan 2014.

I en färsk studie från analysfirman WSP, på uppdrag av Svenskt näringsliv, framkommer liknande siffror. Den totala effektiviseringen uppgår till drygt 21 miljarder kr, eller 6 procents effektivisering i snitt.¹⁵

Brist på besparingsfokus

I ett par tidigare rapporter har också Skattebetalarnas förening¹⁶ visat på betydande möjligheter till besparingar. Mellan 10 och 18 miljarder kr menar de att kommunerna kan spara på ett urval av verksamheter.¹⁷ Rapporten beräknar besparingspotentialen om alla kommuner som har kostnader över snittet för Sverige 290 kommuner skulle sänka dessa till snittet.

¹⁰ SKL. *Om kommunernas och landstingens ekonomi*. SKL Ekonomirapporten. Oktober 2017.

¹¹ BNP-tillväxten för perioden var 2,5 %. Källa: Världsbanken

¹² Ibid.

¹³ Strukturmodell som rigoröst tar hänsyn till skillnader mellan kommuner med hänsyn till faktorer som inte kommunen alls själv kan påverka, så som mått av glesbygd, andel utrikesfödda m.fl.

* Effektivitet definieras som ”hur väl tillgängliga resurser används för att åstadkomma det som resurserna är avsedda för”, i enlighet med Arnek mfl.

¹⁴ Arnek, Magnus., Melin, Tore & Norrlid, Anders. Mer än tur i struktur – en ESO-rapport om kommunal effektivitet. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2016:6.

¹⁵ Lagnerö, Martin. Produktivitetspotential för kommunalsektor. WSP Analys & Strategi, 2017.

¹⁶ Skattebetalarnas förening. *Om kommunerna prioriterar annorlunda...Så kan 10-18 miljarder frigöras*. Juni 2016.

¹⁷ Verksamhetsområdena: Politisk verksamhet, kultur och fritid samt infrastruktur, skydd med mera

Kristdemokraterna kan presentera en liknande beräkning som bekräftar denna tidigare studie. Med hjälp av siffror från Riksdagens utredningstjänst (RUT) har vi beräknat besparingspotentialen för Sveriges alla kommuner och landsting om alla hade en kostnad i likhet med snittet för sin kommungrupp.

Enligt denna beräkning kan kommuner och landsting spara 7,1 miljarder kronor. Kommunerna står för lejonparten av potentiell besparing, med 6,5 miljarder kr. Drygt hälften av dessa kommer från kostnader för infrastruktur. Näst efter kommer fritidspolitik och kultur på 1,7 miljarder och 1,2 miljarder kr respektive. Den politiska organisationen skulle också kunna spara, men i detta fall med mer måttliga 476 miljoner kr.

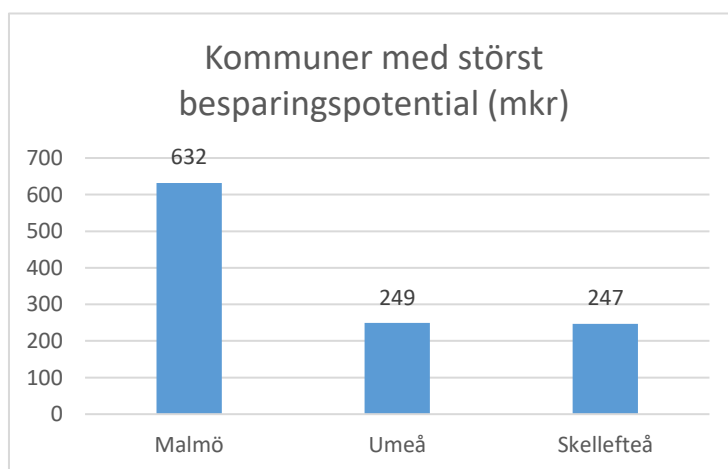
Område	Besparing (miljarder kr)
Fritid	1,7
Infrastruktur	3,1
Kultur	1,2
Politik	0,5
Summa kommun	6,5
Landsting kultur	0,6
Totalt	7,1

Figur 3: Besparingar vid kostnadsläge likt snittkommunen. Underlag RUT.

De kommuner som lägger mest pengar över snittet, utifrån denna statistik, är **Malmö**, **Umeå** och

Skellefteå. Malmö sticker ut med en besparingspotential på 632 miljoner kronor, vilket är nära tre gånger så mycket som tvåan och trean på listan. Malmö har en mycket dyr kostnad för infrastruktur på 381 miljoner kronor över snittet för alla kommuner. Umeå lägger 169 miljoner kronor över snittet på kulturverksamhet och Skellefteå har höga kostnader för både fritidsverksamhet och infrastruktur. Den totala besparingen ses i figur 4.

Landstingen som ansvarar för primärt hälso-och sjukvård är ofta involverade i kulturpolitik. Detta har inte med den primära verksamheten att göra, utan är en fråga om prioriteringar. Jämfört med vad landstingen lägger i snitt på kulturverksamhet skulle de totalt kunna spara över en halv miljard kronor. Västra Götalandsregionen lägger mest av alla landsting och regioner. Deras kostnad per invånare för kulturpolitik är nära dubbelt så hög som snittet. Sammantaget visar dessa beräkningar att potentialen att effektivisera verksamheterna och spara skattepengar är betydande. Värt att notera är att de fördjupande analyserna i ESO-rapporten och WSP ger den största potentialen. Att göra besparingar i verksamheterna till snittet ger bara drygt hälften av potentialen. Det finns alltså ännu större möjligheter att effektivisera när hänsyn tagits till kommunens förutsättningar, vilket gör att de kommuner som ligger under snittkostnaden sannolikt visar på mått av ineffektivitet.

Figur 4: Kommunerna med störst besparingspotential

Brist på prioritering

En gemensam nämnare är gränsdragningen mellan kommunens kärnverksamhet och de mer riskfyllda och affärsmässiga projekt som egentligen bör företas av privata aktörer. Det kan vara viljan att driva museum och olika nöjes- och aktivitetsanläggningar eller att göra kärnuppdraget dyrare än nödvändigt.

I Jönköping har kommunen valt att bygga en ny fotbollsarena för en summa på mer än en halv miljard; 548 miljoner kronor. Alternativet hade istället varit att bygga om nuvarande arenan till en väsentligt lägre summa. Nu blir kostnaderna istället så mycket som 20 nya förskolor.¹⁸

I Linköping har kommunen valt att bygga ett nytt badhus för dryga 760 miljoner kronor och därutöver en ny gymnasieskola för 750 miljoner kronor. Kristdemokraterna i kommunen har opponerat sig och menar att alternativen skulle kostat omkring 100 miljoner kronor. Istället ska Linköpings skattebetalare stå för notan till något som ser ut att bli Sveriges dyraste skola.¹⁹ Linköping är också ett exempel på där kommunal regi premieras. Här ska även en ny biograf byggas - som ska drivas av kommunen, trots ett befintligt SF Bio.

Göteborg är ännu ett exempel. Under 2017 framkom planer på att bygga och driva ett större hotell tillsammans med ett äventyrsbad i kommunal regi. Initialt väntas kostnaden bli 2 miljarder kronor.²⁰ Även i detta fall är Kristdemokraterna motståndare till planerna. Kommunen har också flertalet andra projekt på gång, som inte ryms inom kommunens kärnuppdrag.

Detta är ett antal exempel på förmågan eller oförmågan till prioriteringar av kommunala angelägenheter. Utöver detta görs årligen många beslut som symboliskt markerar närvaron av politiska beslut som leder till onödiga kostnader med skattebetalarnas pengar.

En följd av att kommuner och landsting brister i prioriteringar är att de också trampar in på den privata marknaden. Det skapar en osund konkurrens. I en studie från Konkurrensverket uppger var fjärde företagare att offentliga aktörer konkurrerar med deras verksamhet. Det skulle kunna innebära att omkring 18 000 företag i Sverige känner av konkurrerande verksamhet från kommun, landsting eller stat.²¹

Visst ska kommuner och landsting bygga och satsa när det är motiverat. Men frågan är hur nyttan för invånarna och kommunens attraktionskraft står i proportion till kostnaden och hur detta tränger undan andra viktiga behov som dessa offentliga aktörer har att tillgodose.

I slutändan är detta politiska bedömningar som görs olika mellan olika kommuner och styren. Vad som dock inte skiljer är att skattebetalarna står för notan. Om skattekrona kan användas mer effektivt och bättre prioriterat skulle också invånarna i varje kommun kunna få ut mer per investerad skattekrone. Det skulle kunna innebära bättre skolor, äldreboendeplatser och annat väsentligt till en lika eller lägre skattesats.

¹⁸ Jönköpingsposten, 2017: <https://www.jp.se/article/sturesson-kd-arenabeslutet-borde-rivas-upp/>

¹⁹ Dagens samhälle, 2017: <https://www.dagensamhalle.se/debatt/kommunernas-ansvarslosa-lyxliv-maste-fa-ett-slut-17542>

²⁰ Göteborgsposten, 2017: <http://www.gp.se/nyheter/sverige/liseberg-bygger-ut-f%C3%B6r-miljarder-1.4132646>

²¹ Konkurrensverket. *När det offentliga och det privata konkurrerar*. 2017. Dnr: 185/2017.

Strukturella problem höjer skatterna

Det finns en rad strukturella faktorer som skapar en drivkraft uppåt i kommunalskattesatser. Höjs skatten kommer skattehöjningen bara tillfalla kommunen eller landstinget. Men med en höjd skatt minskar också drivkrafterna till arbete och arbetslösheten ökar. Höjningen skapar alltså negativa externa effekter. Men detta är effekter som kommunen eller landstinget bara delvis bär - och därmed inte tar full hänsyn till i sitt beslut. Det är istället staten och kringliggande kommuner som får hantera effekterna. Det leder till en ökad belastning på försäkringssystemet.²² Något som också Långtidsutredningen påpekat.²³ Det finns alltså en risk att kommunen inte bryr sig tillräckligt de samhällsekonomiska effekterna av deras beslut.

Långtidsutredningen påpekar vidare att utformningen av skattesystemet och utjämningsystemet bidrar till ineffektiva skattesatser, eftersom kommunerna inte bär de negativa sidorna av en skattehöjning, vilket pressar upp skatterna mer. Minskar skatteunderlaget i en kommun, till följd av högre arbetslöshet, kompenseras detta till 95 procent av utjämningsystemet.²⁴

Jobbskatteavdragets utformning bidrar också till att kompensera för den minskade disponibelinkomsten vid kommunalskattehöjningar. Det gör att statens utgifter ökar med högre kommunalskatter. Detta beror på att jobbskatteavdraget sätts utifrån varje kommuns skattesats. En högre skattesats innebär en högre compensation från staten i form av jobbskatteavdrag. För varje krona i högre skatt kompenseras kommuninvånarna med 15 procent av staten.²⁵

En tredje faktor är att kommunerna är undantagna från moms. Detta innebär att valet mellan att en kommun finansierar en verksamhet själv eller låter medborgarna göra det själva genom privata näringslivet inte blir jämligt. Eftersom kommunerna inte behöver betala för moms ges incitament att bedriva verksamheter i egen regi. Det kan gälla badhus, museum eller annan verksamhet som ligger utanför de lagstiftade skyldigheterna. En kommun som håller en lägre skatt och överlåter den här typen av verksamhet till näringslivet kommer att betala in mer moms än den kommun som istället väljer att producera tjänster i egen regi.²⁶ Kontentan blir att kommunalskatten riskerar att bli högre, eftersom produktion i egen regi premieras.

Sammantaget gör detta att kommuner och landsting har begränsat med incitament att avstå från att höja skatten.

²² Hapalí, Mikael. Skattekraft och skattesats- var sak på sin plats?. SACO 2008.

²³ Remissvar av Konjunkturinstitutet Dnr: 6-4-04. Långtidsutredningen 2003/04 (SOU 2004:19).

²⁴ Hapalí, Mikael. Skattekraft och skattesats- var sak på sin plats?. SACO 2008.

²⁵ Lundberg, Jacob. Kommunernas incitament för skattehöjningar. Timbro 2017.

²⁶ Lundberg, Jacob. Kommunernas momsundantag. Timbro 2017.

Kristdemokraternas politik

Trenden mot högre kommunalskatter är oroväckande. Om ett antal år är risken stor att mer än var tredje krona går till kommunalskatt. Det är inte rimligt. Kommunalskatten slår rakt mot all inkomst av tjänst, oavsett stor eller liten. Höjd kommunalskatt innebär därmed att alla som har lön, lever på pension eller på ersättningar och vissa bidrag direkt får mindre att leva på när kommunalskatten höjs. Kommunalskattehöjningar slår därmed hårt mot låginkomsttagare och gör små marginaler än mindre.

Kristdemokraterna förespråkar låga skatter och god hushållning med skattebetalarnas pengar. Som vi sett finns strukturella problem i skattesystemet vilket tenderar att spä på drivkrafterna att höja skatten. Dessutom understödjer det vissa kommunpolitikernas vilja att spendera pengar på allt för dyra projekt som inte ligger inom kommunala primära uppdrag. Dessa problem behöver rättas till.

Den historiska utvecklingen talar för att om inget görs kommer skatten att fortsätta stiga framöver. Också demografi och ökade krav pekar i samma riktning. Därför behövs strukturella förändringar som påverkar utvecklingen.

Inför en kommunalskattebroms

Sedan 1950-talet har kommunalskattesatsen bara sjunkit en gång, vilket var i slutet av 1990-talet. Då fanns en broms för kommunalskatten. Bromsen består i att de generella statsbidragen till kommuner eller landsting som höjer skatten reduceras, motsvarande en viss andel av de intäkter som skattehöjningen förväntas ge.

Principen ska vara att kommuner respektive landsting/regioner som har en lägre skattesats än förra årets genomsnitt får behålla 75 procent av en skattehöjning. Kommuner respektive landsting/regioner som har en högre skattesats än genomsnittet får endast behålla 60 procent. Statsbidrag motsvarande 25 respektive 40 procent av den förväntade ökade skatteintäkten hålls alltså inne. Reduktionen fasas ut under en femårsperiod. Bromsen införs under en period om fem år för att sedan utvärderas.

En kommunalskattebroms innebär framför allt en sak: värdet av en kommunal effektivisering eller besparing för att allokera mer resurser till kärnverksamheten blir relativt sett mer värt. Analogt blir det något mindre attraktivt att ta till en skattehöjning för att uppnå samma syfte. En kommunalskattebroms blir därmed en faktor och ett starkt argument till stöd för alla de kommunpolitiker i vårt land som drivs av idén att gnetta och prioritera för att få ihop en bra och rimlig helhet utan att, så långt det är möjligt, ta till skattehöjningar. Bromsen kommer också kunna medverka till ökat fokus på kommunsamarbeten för att sänka kostnader och klara verksamhet.

Då bromsen berör statens utbetalning av statsbidrag kan den genomföras utan att inkräkta på det kommunala självstyret. Statens stöd till den kommunala kärnverksamheten i form av omsorg, skola och vård bör samtidigt öka. Vi ser behov i dessa verksamheter där staten bör bidra kommande år. En del av statsbidragen bör kanaliseras via strukturbidraget i utjämningsystemet för att göra stödet mer träffsäkert.

En del av det generella stödet till kommunsektorn bör samtidigt läggas i en pott tillsammans med statens eventuella uteblivna utbetalningar när bromsen slår till. Dessa pengar fördelas sedan bland de kommuner som sänker skatten. På så vis mildras den kommunalekonomiska

effekten av att kommunerna sänker skatten samtidigt som trösklarna på arbetsmarknaden sänks och hushållens ekonomi förstärks. Kommuner som har högre skatt än genomsnittet erhåller vid en skattesänkning en dubbelt så hög premie som kommuner som befinner sig under genomsnittet. Ingen premie utgår till de primärkommuner som har lägre än 19 % skatt.

En kommunalskattebroms gör det mindre lönsamt att höja skatten och konstruktionen premierar den kommun som söker kapa kostnader och effektivisera verksamheten. Samtidigt premierar den fokus på kärnverksamheten.

Utred momsundantaget

Idag är kommunerna undantagna från moms. Det innebär att kommunerna inte behöver betala moms på de varor och tjänster som produceras i egen regi. Undantaget innebär också att privata aktörer ska kompenseras för sin moms, vilket sker ofta schablonmässigt och olika beroende på kommun.

Kristdemokraterna har länge varit drivande i att öppna upp offentliga välfärdssektorer för fristående aktörer. Valfrihetsreformen är en sådan. Det, tillsammans med andra reformer, gör att allt mer momsbetalningar flödar mellan offentliga och privata aktörer, vilket ökar behovet av likvärdiga villkor och rättvisa momsbetalningar. Undantaget kan få till följd att kommunens vilja att bedriva verksamheter i egen regi ökar, eftersom de i och med detta slipper undan momsen. På så vis riskerar en kommun som räknar på valet mellan att bedriva i egen regi eller låta medborgarna göra valet själv - genom egen konsumtion (skattesänkning) - finna det mer attraktivt att tillhandahålla utbudet i egen regi.

Som beskrivits i kapitlet om strukturella problem kan detta öka på pressen uppåt i kommunalskatten.

Momsbefrielsen av offentliga aktörer är i dagens läge strukturellt tveksam och det borde vara rimligt att utreda systemets funktionalitet utifrån dagens förutsättningar. Förändringar måste också ske i samklang med EU-lagstiftning på området. Därtill ska förändringen inte leda till att kommunernas ekonomi försämras. Därför anser Kristdemokraterna att systemet med momsbefrielse för offentliga aktörer bör utredas så att lika villkor gäller för alla aktörer. Det innebär att utredningen bör ta sikte på att utreda hur offentliga aktörer ska omfattas av samma lagstiftning som de privata för att uppnå likvärdighet.